

Forsvarsudvalget, Folketinget
Christiansborg
1240 København K

Berg advokater

Vojens

Rådhuscentret 21
DK 6500 Vojens

Tlf. 74542156

mail@bergadvokater.dk

www.bergadvokater.dk

Dato 9. december 2019
Sag nr. 137-45649

Bjarne L. Ditlevsen, jur. konsulent,
cand.jur.
bld@bergadvokater.dk

Sekretær Pia Wonsild/BD
Dir. tlf. 73 52 02 46
piw@bergadvokater.dk

F 35-Projektet Skrydstrup, Flyvestations Skrydstrups Naboer – en fortælling om "Per og Poul"

Per og Poul

Per og Poul har været nære venner, siden de som ganske unge traf hinanden på deres fælles arbejdsplads, Flyvestation Skrydstrup. De er nu sidst i halvtredserne og er fortsat venner og arbejdskolleger med en arbejdsplads, som de begge sætter stor pris på og for længst har besluttet at vie deres arbejdsliv til.

De holder desuden af lokalområdet og har derfor begge bosat sig sammen med deres familier tæt på arbejdet. De er faktisk naboer, alene adskilt af en ligusterhæk. De byggede omtrent samtidigt hvert deres parcelhus.

Det var deres planer at blive boende, også når de stoppede med at arbejde om nogle år.

F 35-projektet ændrede imidlertid fremtidsplanerne for dem begge. Men, skulle det vise sig, på ganske forskellig vis.

.....

Et projekt, som de oplevede omgærdet af hemmelighedsfuldhed og lukkethed, og som, ikke mindst af denne årsag, efterhånden gav anledning til ret stor ængstelse i lokalbefolkningen og ikke mindst blandt de kollegaer, der ligesom de selv havde bosat sig nær flyvestationen.

Ængstelsen gik på livsopsparingen i deres private boliger samt på deres tilknytning i øvrigt til området

Det blev hurtigt kendt, at de nye fly ville komme til at støje en hel del mere end de nuværende F 16-fly. Så meget, at visse områder efter almindelig opfattelse ville blive ubeboelige, medens andre - tilstødende områder - ville blive så hårdt ramt af støjgenerne, at det ville blive væsentligt mindre attraktivt at bo der. Husene ville blive vanskelige at sælge - og da alene til stærkt reducerede priser.

Denne frygt har adskillige af beboerne allerede fået bekræftet ved henvendelse til de lokale ejendoms-mæglere. (Én af deres tidligere kollegaer – som èt blandt adskillige eksempler - der lige er blevet enke-mand, har således – sammenlignet med en konkret værdiansættelse i forbindelse med en renovering blot nogle få år i forvejen – måttet konstatere et værdifald på sin ejendom på 25 procent. Han er på denne måde blevet "teknisk insolvent" og ved ikke, hvad han skal stille op).

De fandt dog en vis foreløbig trøst i, at ministeriet under de første orienteringsmøder stillede dem nogle tilfredsstillende, økonomiske løsninger i udsigt. De skulle nok blive behandlet ordentligt, men uden at man kom nærmere ind på indholdet heraf.

I deres og de andre beboeres forestillingsverden kunne dette kun betyde, at de ville få tilbudt en dækning for det værditab, som de således allerede var blevet påført ved den blotte udsigt til installationen af de nye fly.

.....

Værditabet havde således overhalet projektet.

.....

Ikke mindst den fortsatte lukkethed fra myndighedens side – og pure afvisning af at indgå i nogen form for samarbejde eller aktiv dialog med beboerne - bevirkede imidlertid, at de ikke kunne slippe af med deres grundlæggende frygt for fremtiden.

En række af beboerne gik derfor sammen i forskellige grupperinger - for ikke at skulle stå alene over for en stor og stærk modstander (selvom de vedblev med at sige til sig selv, at ministeren jo repræsenterede hele folket og derfor naturligvis ville behandle dem alle ordentligt).

Til deres store lettelse oplyste ministeriet efter lang ventetid, at man arbejdede på en "kompensationsmo-del". I deres øjne var der kun én ting at "kompensere":

- værditabet på deres ejendomme som følge af de forøgede støjgener.

Støjen var der jo ikke mulighed for at slippe for. Så den eneste løsning i deres forestillingsverden ville være en erstatning for dette værditab. Med fuld tabsdækning, forstås.

Så følgende var deres forventning til udspillet fra (også) deres minister:

- For de nærmest boende ville generne være så voldsomme, at deres huse ville blive ubeboelige og dermed usælgelige. Så her forventede de fuld erstatning (100 procent-zonen).
- For dem, der boede lige uden for denne "orkanens øje", men grænsede op hertil, forventede de en graderet /faldende erstatning, udstrakt i en rimelig radius (under 100-zonen og over 0 procent-zonen).

Både Per og Poul havde samfundssind og støttede derfor et forbedret forsvar af landet. De forventede så til gengæld af de magtudøvende at blive behandlet ordentligt og forsvarligt. At der i det samlede "samfunds- regnskab" for projektet blev indsat en udgiftspost, hvor man medtog erstatningsbeløbet for det værditab, som naboerne til flyvestationen ville komme til at bære.

.....

Således blev ministeriets udspil ikke - ikke helt.

.....

Per og Poul var enige om, at de måtte væk fra området. Til deres store sorg, men tvunget af omstændighederne. Boligområdet rundt om flyvestationen ville for altid blive forvandlet. Som følge af støjen - med dennes fysiske, sundhedsmæssige og psykologiske virkninger. En støj, som de selv og mange med dem ønskede at komme væk fra, og som kun få almindelige, boligsøgende ville vælge til.

Når nogle af deres venner – alle bosiddende i bekvem afstand – sagde til dem: "Hvorfor dog al det halløj på grund af lidt ekstra støj. Der har jo altid været en flyvestation i Skrydstrup?", fik det dem til at mindes en barndomsfortælling.

Om bondemanden, der med sin hest var ude i marken for at samle sten. Hver gang han smed en ny sten op i vognen, sagde han til hesten: "Kan du trække den, så kan du også trække den." På et tidspunkt havde han imidlertid læsset én sten for meget op i vognen. Alt har en grænse, også flystøj.

Per og kompensationsmodellen

Pers ejendom blev placeret i en såkaldt "rød zone" (en farvebetegnelse, der formentligt – og fuldt relevant – er hentet fra færdselslovens regel om kørselsforbud).

I denne zone vil alle husejerne få et tilbud fra staten om at købe deres ejendomme til "fuld pris". Handelsværdien vil blive fastsat ud fra en (hypotetisk) forestilling om, at der ikke kom noget F35-projekt. En ikke helt problemfri værdiansættelsesopgave. Men hvortil der vil blive hentet hjælp "udefra". Nemlig fra kom-

missarius i "ekspropriationsverdenen" (selvom der ikke formelt vil blive gennemført en egentlig ekspropriation). Per håber på, at denne model indeholder en retshjælpsordning, idet han ikke anser sig selv for kvalificeret til at forstå og tage stilling til alt dette.

Men skal en sådan værdisikring gøres "ordentlig" og komplet, forventer Per dog, at der i loven indsættes en klagemulighed svarende til en "rigtig" ekspropriation. I modsat fald ville hans juridiske sikkerhed for en korrekt prisfastsættelse være reduceret i forhold til den reelle tvangssituation, som han føler at befinde sig i. Og sælger han ikke til staten, men til en køber i det "almindelige salgsmarked", vil hans salgspris falde dramatisk. Det er han på det rene med. Han har talt med flere ejendomsmæglere.

Per er derfor ikke i tvivl om sit valg.

Han er dog lidt i tvivl om, hvornår han skal "slå til", idet man først i 2023 vil få de officielle ejendomsværdier frem. Han tør ikke se bort fra, at dette vil kunne få betydning for værdiansættelsen.

.....

Men helt overordnet er han godt tilfreds med ministerens "kompensationsmodel". Købstilbuddet vil reelt betyde, at staten vil give ham fuld værditabserstatning.

Hvis han derimod beholdt huset mod at få det tilbudte kompensationsbeløb - for så selv at sælge det på et senere tidspunkt - ville han stå til at tabe mange penge. Det har flere lokale ejendomsmæglere overbevist ham om.

Værditabet vil i så fald blive stort.

Og hvis staten så i tilgift hertil realiserede den af ministeriet oplyste plan om at gensælge alle de opkøbte huse, vil dette i sig selv betyde et yderligere og dramatisk - samt utvivlsomt varigt - værditab i hele markedet. Også uden for de to zoner, ministeriet opererer med.

Hvis derfor staten skulle forsøge at "redde" nogle af sine opkøbsudgifter fra kompensationsmodellen i rød zone ved et gensalg til et lavpriseniveau (ellers vil der ikke være nogen købere), ville dette i sig selv ødelægge hele markedet i et stort område, meget større end de udlagte zoner. Det ville medføre en chok-effekt, hvis fx 25 - 50 boliger eller måske endnu flere blev kastet ud på markedet. Til spotpris.

Eneste ansvarlige og forsvarlige adfærd fra statens side vil derfor være at nedrive samtlige opkøbte huse.

Statens disponeringer over de opkøbte huse vil således indgå som en alvorlig ekstra "joker i spillet" om områdets fremtid. Per - og Poul - finder, at dette er så alvorligt, at det må medtages i selve loven. Det kan ikke overlades til ministeriets frie skøn. Den vil kun tænke økonomisk - på ministeriets ve og vel.

Denne opgave er derfor oplagt politisk.

Poul og kompensationsmodellen

For Poul – Pers umiddelbare nabo – stiller den økonomiske situation sig imidlertid ganske anderledes.

- Han vil komme til at opleve et stort værditab, som han i den virkelige verden ikke vil have nogen mulighed for og udsigt til at få inddækket.
- Heller ikke via et sagsanlæg mod staten som beskrevet af ministeriet. Én i praksis illusorisk ret-tighed.

Årsagen er, at Pouls hus er blevet placeret i den såkaldte "gule zone" - (en farvebetegnelse, der i færdsels-loven betegner enten en omgående rømningspligt eller en pligt til at afvente lysskifte) - hvor den tilbudte løsningsmodel er dramatisk anderledes end for Per i "rød zone":

- Der er ikke noget opkøbstilbud,
- Der er heller ikke noget erstatningstilbud, idet ministeren via presseudtalelser har oplyst Poul – og alle andre - om, at statens advokat, kammeradvokaten, har forklaret i en skriftlig redegørelse til formålet, at gældende lovgivning her i landet "klart" siger, at staten ikke er erstatningspligtig over for nogen af beboerne omkring flyvestationen, heller dem i "rød zone" – men, at staten her frivilligt har valgt at stille disse beboere, som om de fik fuld erstatning,
- I stedet kan han vælge mellem at få en betalt støjisolering – som han ikke har brug for, idet hans hus allerede er fuldt moderniseret, og som ikke nu vil kunne ændre på husets salgsværdi – eller at modtage et standardbeløb på 70.000 kr., som alle i "gul zone" får tilbudt. Uanset om de ligger helt op til "rød zone" eller flere kilometer væk herfra. Helt uden nuancering.

Ud over sin dybe fortvivlelse føler Poul sig også forvirret. Hvad – eller rettere hvem - skal han tro på?

Forklaringen fra ministeren eller forklaringen fra hendes topembedsmand? Sidstnævnte har på det seneste af ministeriets oplysningsmøder i Vojens, den 21. november 2019, på en direkte forespørgsel givet den forbavsende oplysning, at årsagen til det manglende tilbud om erstatningsdækning for værditab i "gul zone" ikke havde noget med kammeradvokatens juridiske redegørelse (eller jura i det hele taget) at gøre. Ministeriets jurister var desuden selv i stand til at foretage en sådan juridisk vurdering (hvorfor ministeren så alligevel spurgte kammeradvokaten, kan man så blot undre sig over?).

Årsagen var alene baseret på en direkte politisk beslutning om ikke at ville yde erstatning. Hvis politikerne i Folketinget ønskede det, var der efter hans vurdering ikke noget i vejen for at vedtage at yde en fuld tabsdækning i form af erstatning.

Men ministeriet var i sin modelformulering vedrørende "gul zone" bundet af den politiske beslutning. Dette synspunkt blev understreget flere gange.

.....

Ud over en almindelig forbavselse over disse to modstridende forklaringer blev Poul vred. Vred på de politikere, som var valgt af befolkningen med det direkte formål at beskytte denne mod magtovergreb og uretfærdig forskelsbehandling.

.....

Poul besluttede derfor at søge rådgivning hos det advokatfirma, som havde fulgt denne proces fra nært hold og derfor var godt inde både i de faktiske forhold og i juraen omkring denne sag.

Poul spurgte, hvorledes hans muligheder var, hvis han valgte at indbringe sagen for domstolene.

Advokatfirmaet kunne oplyse:

- At de var forbavsede over ministerens udsagn om "klarhed" om juraen, dels idet "jura" netop ikke er en eksakt videnskab, hvor man kan udtale en forhåndsklarhed om et givet resultat, dels at det ikke, af samme årsag, er sædvanlig skik blandt advokater, at man "tør" afgive en sådan "klarhedsgaranti". Normalt indbygges der flere grundlæggende forbehold,
- At det derfor var mere sandsynligt, at forklaringen skulle findes i den "politiske vilje": altså at Folketinget ikke ønskede at anvende større beløb end højest nødvendigt, hvorfor man må have afgivet en "klar" instruks til ministeriet, netop således som den pågældende topembedsmand havde udtalt så tydeligt på borgermødet (hvori advokatfirmaet også havde deltaget),
- At i hvert fald de nærmest boende lige uden for den "røde zone" synes at have en "god sag", idet den voldsomme forskelsbehandling, som den forelagte kompensationsmodel "klart" medførte, findes vanskeligt forklarligt og forsvarligt ud fra en ren juridisk betragtning. Støjgener over et vist niveau vil ifølge dansk ret samt regler i menneskerettighedskonventionen falde ind under et naboskyttelsestema, som vil kunne udløse et erstatningsansvar. Enhver sag skal naturligvis afgøres på et helt konkret grundlag, også denne, men det forhold, at Poul bor som nabo til Per, som staten "frivilligt" vil yde fuld værditabs- dækning, er i sig selv en "stærk argumentation" i en retssag. Og bør vel også være det i en "politisk sag",
- At være henvist til at få sin ret konstateret via domstolene – hvilket er en grundlovssikret ret, som ikke behøver nogen beskrivelse i en anlægslov for F35-projektet – er imidlertid forbundet med et alvorligt, praktisk problem: tidsfaktoren (foruden økonomi, psykisk pres og usikkerhed):
  - Almindeligvis kan en erstatningssag først opstartes, når krænkelsen har kunnet konstateres og derigennem bevises via syn og skøn, sagkyndige vurderinger, dokumentfremlæggelse mv.,

- Da de nye fly først ankommer i 2023 og først er endeligt på plads fra 2025, måske 2026, vil krænkelseerne derfor først kunne konstateres fra dette sidste tidspunkt, hvorfor en retssag almindeligvis først vil kunne opstarte om ca. 6-7 år fra i dag,
- En sådan retssag vil forudsætte en omfattende og grundig bevisførelse og dermed en lang forberedelsesperiode alene i første instans, og ofte med en supplerende og ligeledes tidskrævende, bevisførelse i ankeinstansen (det er næsten utænkeligt, at en så principiel sag som denne vil blive afsluttet efter en behandling i første instans),
- En sag som denne vil derfor utvivlsomt komme til at køre i mindst to instanser, byret og landsret, hvor der let vil kunne forløbe omkring 5 år. Måske kan det blive nødvendigt at høre Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, og det vil ikke være usandsynligt, at staten, hvis den taber i landsretten, vil søge om ret til at få sagen prøvet ved højesteret.
- Alt dette betyder, at man kan forudse en domstolsperiode på 5 – 8 år fra sagsanlægget, eller i alt en periode på mellem 11 og 14 år fra i dag. Det er derfor advokatfirmaets vurdering, at der alene af denne grund næppe er ret mange, der vil anlægge et erstatningsøgsmål ved domstolene, selvom de føler sig dårligt behandlet. Det er også advokatfirmaets vurdering, at ministeriets jurister er fuldt ud bekendt med dette "praktiske, livets forhold". Hertil kommer problemstillingen med den oplyste 10 års frist for en accept, som så vil være udløbet inden den endelige dom.

.....

Poul er blevet enig med sig selv. Han har hverken kræfter eller lyst til at gå den lange domstolsvej. Uanset hans måske gode udsigter til at vinde sagen.

Han vil modtage de 70.000 kr.

Og så resten af sit liv føle sig rigtigt dårligt og uretfærdigt behandlet af både ministerium og de danske politikere. Af hans eget samfund.

Med venlig hilsen

På vegne "Per og Poul"/

Bjarne L. Ditlevsen, jur. konsulent, cand.jur.